

Nyhedsbrev Roskilde Fjord 2024

Ynglefugletællinger 2024

Roskilde Fjord er et af Danmarks vigtigste fristeder for ynglende og trækkende fugle. De mange øer og holme, strandene, det lave vand og de smalle løb, der er isfrie om vinteren, tiltrækker fugle året rundt. Af samme grund er fjorden og en stor del af dens omgivelser strengt beskyttet som bl.a. Natura 2000-område og fuglebeskyttelsesområde.

Den fornemme titel betyder, at Roskilde Fjord er blandt de vigtigste områder for fugle i hele Europa.

Derfor holder Nationalpark Skjoldungernes Land, Frederikssund, Lejre og Roskilde kommuner, i samarbejde med biologer fra WSP Danmark, hvert år øje med, hvordan fjordens ynglefugle klarer sig.

Endnu en grund til holde fuglene i mandtal er, at kommunerne og nationalparken, i samarbejde med Naturstyrelsen, gør en stor indsats for at forbedre forholdene for fuglene. Fugletællinger er med til at vise, om anstrengelserne bærer frugt, eller om der er behov for at ændre på indsatsen.

Fugletællingerne, der har fundet sted siden 1978, er et af Danmarks længst løbende naturovervågningsprogrammer. Alligevel byder hvert år på nyheder og overraskelser, og 2024 er ingen undtagelse.

Nødtur for måger – optur for terner

En af Roskilde Fjords mest iøjnefaldende og også mest almindelige ynglefugl er sølvmågen, der årligt yngler med mellem 1.300 og 2.000 ynglepar i fjorden.

Kun meget få af fjordens sølvmåger har dog de senere år haft held med deres yngleforsøg. Trods de mange tilstedeværende fugle ser optællerne næsten ingen reder med æg eller unger på øerne. Den dårlige ynglesucces sås i 2024 overalt i fjorden og ikke kun på Jyllinge Holme, hvor arten har været aktivt bekæmpet i mange år.

Sølvmågens problemer er ikke begrænset til Roskilde Fjord. Overalt i de store kolonier i Danmark har sølvmågen de senere år været på retræte og haft ringe ynglesucces.

Sølvmågerne har tidligere haft let adgang til føde på de nu for længst nedlagte åbne lossepladser. Med lukningen af minkfarmene forsvandt endnu en let tilgængelig fødekilde. Når dertil lægges de senere års dårlige havmiljø, er det sandsynligt, at sølvmågernes tilbagegang og ringe ynglesucces i Roskilde Fjord og i resten af landet skyldes mangel på føde.

Også hættemågen har et vanskeligt år i fjorden. Kolonierne på Eskilsø, på Lilleø samt ved Bredvig Sø og Selsø er alle skrumpet ind, og i hele fjorden faldt antallet af ynglepar fra 425 par i 2023 til blot 125 par i 2024. Hættemågen er i tilbagegang herhjemme og i resten af Europa, og den er nu optaget på den danske rødliste over truede ynglefugle.

Fuglebeskyttelsesområdet Roskilde Fjord er bl.a. udpeget for at beskytte ynglende hav- og fjordterner. Begge arter har i en årrække haft det svært i Roskilde Fjord og i resten af Danmark, og de er derfor også rødlistede som truede danske ynglefugle.

De to elegante ternearter er langdistancetrækkere, der overvintrer i henholdsvis Antarktis og Vestafrika. For havternerne er afstanden mellem yngleplads og vinterkvarter næsten 20.000 km, hvilket gør havternerne til den fuglearart i verden, der foretager det længste træk mellem vinterkvarter og yngleområder. Den korte yngletid tilbringer fuglene i bl.a. Roskilde Fjord.

Fugletællingerne har vist, at de to ternearter de seneste to år har klaret sig rigtig godt i fjorden. I alt 122 par terner yngede i 2024, hvilket er mere end i det gode år 2023 og det højeste antal ynglepar i fjorden i 10 år.

Den vigtigste lokalitet for fjordterne i 2024 er Lilleø udfor Jyllinge med 28 ynglepar. Desuden yngler 24 par fjordterner på Eskilsø og 4 par på Øksneholm i den nordlige del af fjorden. Havterne yngler med 36 par på Øksneholm og 18 par på Lilleø, og desuden yngler enkelte spredte par rundt omkring på flere andre øer og holme.

Dværghgerten, der er verdens mindste terne, har tidligere ynglet i fjorden, men er nu forsvundet. Til gengæld tyder de senere års tællinger på, at verdens største terne, rovterneren, nu kan være ved at indvandre, og i 2024 sås et par fugle på Eskilsø under omstændigheder, der tyder på, at de har forsøgt at yngle.

Rovterneren er kun lidt mindre end en sølvmåge, og i flugten kan den med sin tunge flugt og langsomme vingeslag også godt ligne en måge. Det enorme, meget kraftige, røde næb er dog et sikkert kendetegn.

Ederfuglen, der ellers er i tilbagegang herhjemme, klarer sig fortsat godt i Roskilde Fjord. Arten yngler nu på praktisk taget alle øer og holme i Roskilde Fjord, og i 2024 tæller bestanden i fjorden omkring 880 par. Det er ikke til at se det, når man kigger ned på den lille ø Kølholm fra Kronprinsesse Marys Bro eller fra Tørslev Hage, men mindst 260 par ederfugle yngler skjult i den tætte vegetation på øen, der er den vigtigste lokalitet for arten i Roskilde Fjord.

Når ederfuglenes er klækket, søger fuglene ud på fjorden, hvor ungerne bliver passet i "børnehaver" med op mod 100 ællinger, der bliver passet kollektivt af hunnerne – et syn, man kan opleve netop nu mange steder i Roskilde Fjord.

Den sort-hvide elegantier vadefugl klyden med det karakteristiske lange, tynde og opadbøjede næb, yngler på de store øer Eskilsø, Lilleø og Øksneholm samt ved Selsø Sø. Med hele 107 ynglepar i fjorden i 2024 og yderligere ca. 30 par ved Selsø har klyden har et rigtig godt år i 2024. På Lilleø ved Jyllinge yngler 20 par klyder i 2024, hvilket er det højeste antal her siden 2006.

Arbejde til gavn for fuglene

Rundt omkring i Roskilde Fjord ligger mere end 30 større eller mindre øer og holme. Øerne er helt forskellige i størrelse og udseende, hvilket giver levesteder til mange forskellige arter af fugle. Eskilsø, Øksneholm og Lilleø er store med udstrakte strandenge og gode levesteder for engfugle.

Blak syd for Eskilsø er ganske lille og består stort kun af store sten, hvor strandkader, måger og ederfugle kan finde sig til rette. Skovholmene i Lejre Vig, hvor vandet ikke er så salt, er dækket af rørskov og anden høj vegetation, hvor mange toppede lappedykkere, grågæs, troldænder, blichøns og rørhøns kan yngle skjult i den tætte vegetation.

Måger, terner, vadefugle og de fleste andefugle bygger deres reder direkte på jorden, hvor ræve rotter og andre ubudne gæster har let ved at komme til dem. Også de mange forskellige rekreative aktiviteter på fjorden kan forstyrre fuglene i yngletiden.

Derfor arbejder kommunerne, Nationalparken, Jagtforeningen Jyllinge Holme og Naturstyrelsen sammen om at holde øerne i Roskilde Fjord ræve- og rottefri, og de informerer om, hvordan man skal færdes på fjorden. I 2024 holdes der også særligt øje med mink på de vigtigste fuglelokaliteter.

Også under vandet arbejdes der på at forbedre forholdene for fuglene. I vinteren 2022/23 etablerede Nationalpark Skjoldungernes Land i samarbejde med Miljøstyrelsen tre nye stenrev Roskilde Fjord. De nye stenrev ligger ved Veddelev, Nørrerev og den lille ø, Ægholm.

Stenrevene er levesteder for tang, muslinger, snegle og krebsdyr, fiskeyngel m.m., der kan udnyttes af fuglene. Under tællingerne i 2024 sås da også en større flok ederfugle på vandet ved det nye stenrev nær Ægholm.

Øerne

Det tager mindst tre dage at besøge alle øerne. Roskilde Fjord er ikke let at besejle, og det kræver indgående lokalkendskab at komme sikkert rundt i den lavvandede fjord med dens mange rev og store sten.

Årets tællinger startede i fjordens nordlige ende med besøg på Øksneholm, der sammen med Eskilsø og Lilleø er blandt fjordens største og vigtigste fugleøer.

Allerede ved ankomsten til Øksneholm blev optællerne mødt af flokke af måger og terner, der skældte ud på de ubudne gæster. Heldigvis er fuglene meget hurtigt tilbage på rederne igen, men tællerne har travlt, for det er vigtigt, at besøgene på øerne er så korte som mulige, så æg og unger ikke lider overlast.

En af de mange terner på himlen viste sig at være næsten helt sort og kunne dermed artsbestemmes som en sortterne. Arten er for længst forsvundet som ynglefugl på Sjælland, men fugle trækker igennem Danmark netop nu og man kan også være heldig at se dem i Roskilde Fjord området.

Et par marsvin kom også forbi Øksneholm under tællingerne. Marsvin bliver næsten hver sommer observeret i fjorden, men oftest kun nord for Frederikssund.

Årets tællinger blev afsluttet på Eskilsø, der er den største og for fuglene vigtigste ø i Roskilde Fjord. Det er Struckmann Fonden, der ejer og forvalter naturen på Eskilsø. Jyllinge Holme Jagtforening og Naturstyrelsen arbejder desuden hvert år hårdt for at holde Eskilsø fri for ræve og rotter, hvilket har været til stor gavn for ynglefuglene.

Vadefugle som vibe, rødben, strandskade og klyde yngler nu med så mange par, at Eskilsø også i 2024 er Roskilde Fjords vigtigste ynglelokalitet for engfugle. I 2024 yngler 39 par viber, 35 par rødben og 42 par strandskader på Eskilsø. Klyden yngler med 84 par på Eskilsø, hvilket er en fremgang på 14 par i forhold til året før.

Der er nu så mange vadefugle på Eskilsø, at fuglene ved fælles hjælp kan jage f.eks. kragefugle og måger væk, hvis de kommer for tæt på deres æg eller unger. I 2024 så tællerne både gråkrager, musvåger og en enkelt havørn blive smidt på porten af grupper af vadefugle, der effektivt samarbejdede om at forvise de ubudne gæster.

Plads er altafgørende

Tællingerne viser hvert år, at fuglene i Roskilde Fjord har brug for plads, og at de ofte rykker rundt mellem de forskellige øer og holme, hvis der opstår problemer der, hvor de plejer at være.

Derfor kan en ø eller holm være af stor betydning for fuglenes langsigtede overlevelse i fjorden, også selvom der nogle år ikke er fugle på øen. F.eks. ses næsten hvert år, at klyder og terner flytter rundt mellem de forskellige lokaliteter, uden at den samlede bestand nødvendigvis ændrer sig ret meget.

Tællingerne viser også, at tiltag som naturpleje og regulering af ræve og rotter faktisk virker. Fuglen trives på Eskilsø, hvor der foretages afgræsning samt ræve- og rottebekæmpelse, og Lilleø, der efter mange år med rotter nu er rottefri, er blevet en vigtig yngleplads for hættemåger og stormmåger, fjord- og havterner samt i 2024 også klyde, der ynglede med 20 par.

De største fuglekolonier i Roskilde Fjord findes på Eskilsø, ved Selsø Sø, på Lilleø og Øksneholm, men også helt små lokaliteter som f.eks. øerne Slinken (Lejre Kommune) eller Blak (Roskilde Kommune), der i nogle tilfælde kun er måske 100 kvadratmeter store, kan rumme mange ynglende fugle.

En oversigt over bestandsstørrelsen af udvalgte ynglefuglearter i Roskilde Fjord i 2024 er givet nedenfor. Resultaterne fra årets tællinger sammenfattes i en rapport, der kan findes på Nationalpark Skjoldungernes Lands og de tre kommuners hjemmesider senere på året.

Rapporten fra 2023 kan ses her:

[Fugle i Roskilde Fjord - Frederikssund Kommune](#)

Fuglebestande (foreløbige tal) i Roskilde Fjord 2019-2024 (minus Selsø Sø):

*: Meget ringe ynglesucces.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Knopsvane	129	164	111	138	216	158
Ederfugl	823	876	812	645	1185	877
Strandskade	74	70	94	79	83	96
Vibe	35	63	51	39	45	47
Rødben	28	41	36	42	51	41
Klyde	94	100	91	69	74	107
Sølvmåge	1766	1914	1930	2031	1081*	1.344*
Stormmåge	355	324	207	259	178	274
Hættemåge	247	116	110	140	425	125
Fjordterne	41	8	35	32	48	57
Havterne	43	13	33	23	61	65
Ynglepar i alt (alle arter)	4.016	4.006	3.807	3.700	3.702	3.412

EMJA / WSP A/S Danmark 10-06-2024

Fuglebestande Roskilde Fjord (foreløbige tal) 2024, minus Selsø Sø området:

	01-Hesteholmene	02-Ringøen	03-Sivholm	04-Elleøre	05-Blak	06-Ægholm	07-Langholm L	08-Hydeholm Lejre	09-Skovholmene	10-Eskilsø	11-Yderste Holm	12-Tobaksholm	13-Flængholm	14-Vådramerholmene	15-Lilleø	16-Langholm J	17-Køilholm	18-Gadekærsholmen	19_Peberholmen	20-Stenø S	21-Stenø N	22-Øksneholm	23-Ammesholm	24-Hyldeholm Skuldelev	25-Svaleø	47-Slinken	2024
Toppet lappedykker	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	
Gråstrubet lappedykker	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Lille lappedykker	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Skarv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Knopsvane	0	18	1	4	0	0	2	4	26	6	22	5	18	0	11	6	19	0	1	0	0	12	0	2	1	0	158
Grågås	0	1	2	2	0	0	3	3	1	2	0	0	0	0	0	7	0	1	0	0	1	0	1	0	0	24	
Gråand	1	0	0	1	0	0	2	3	1	13	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	24	
Knarand	0	0	0	3	0	0	1	2	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	
Spidsand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
Pibeand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Krikand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Atlingand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
Skeand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	14	
Gravand	2	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	11	
Troldand	0	0	0	0	0	0	0	4	7	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	
Taffeland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
Ederfugl	0	53	2	18	13	24	31	18	15	40	16	23	53	5	128	42	259	0	1	0	0	93	1	13	29	0	877
Toppet skallesluger	3	0	0	0	0	0	0	2	7	15	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	1	5	0	11	3	2	54
Rørhøg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Rørhøne	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	
Blishøne	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	7	
Strandskade	2	2	1	2	0	0	3	2	5	42	1	2	2	0	14	3	4	0	1	0	1	6	0	1	2	0	96
Vibe	2	0	0	0	0	0	0	0	0	39	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	47

EMJA / WSP A/S Danmark 10-06-2024

	01-Hesteholmene	0-2-Ringøen	03-Sivholm	04-Eilleore	05-Blak	06-Ægholm	07-Langholm L	08-Hydeholm Lejre	09-Skovholmene	10-Eskilsø	11-Yderste Holm	12-Tobakholm	13-Flængholm	14-Vådtragerholmene	15-Lilleø	16-Langholm J	17-Køllholm	18-Gadekærsholmen	19_Peberholmen	20-Stenø S	21-Stenø N	22-Øksneholm	23-Ammesholm	24-Hydeholm Skuldelev	25-Svaleø	47-Slinken	2024
Stor præstekrave	1	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	13
Dobbeltbekkasin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rødben	1	0	0	0	0	0	0	0	0	35	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	3	0	0	0	0	41
Alm. Ryle	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klyde	0	0	0	0	0	0	0	0	0	84	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	107
Sorthovedet måge	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svartbag	0	1	0	0	1	0	1	0	2	4	1	1	3	1	2	2	5	0	0	0	0	5	0	1	1	0	31
Sildemåge	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Sølvmåge	0	75	0	125	0	0	75	125	75	125	35	10	30	0	75	29	125	0	5	0	0	400	0	10	25	0	1.344
Stormmåge	0	0	0	0	1	0	15	0	12	90	5	2	15	0	15	5	25	0	1	0	0	70	0	18	0	0	274
Hættemåge	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50	0	0	0	0	75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	125
Rovterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Splitterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fjordterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	24	0	0	0	0	28	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	1	57
Havterne	0	0	0	2	0	0	0	0	1	8	0	0	0	0	18	0	0	0	0	0	0	36	0	0	0	0	65
Dværgterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	12	152	6	157	15	24	133	164	164	615	80	43	122	6	396	87	447	0	16	1	2	648	1	57	61	3	3.412

EMJA / WSP A/S Danmark 10-06-2024

Selsø Sø og Bredvig Sø (foreløbigt):

- Fund af enkelte døde hættemåger ved Ventevej i starten af maj viste sig at være enkeltstående tilfælde.
- Mågeøen i Bredvig Sø er "redeløs" - der er ingen rugende fugle.
- Ved Ventevej er hættemågekolonien skrumpet, klyderne er på vanligt niveau og der er 5-6 ynglende fjordterner.
- Alt i alt tyder det på en "middel sæson" på de to lokaliteter.